ra az ilyesmi a lelkiélet csúcsa és mélye. Mintha már elfeledtük volna Freud (akiért még Thomas Mann is lelkesedett) *Álomfejtés*hez írott mottóját: „*Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo*" („Hogyha pedig nem lágyul a menny, Acheront verem én fel") – ami 120 év óta halálpontosan tükrözi az egész pszichoanalízis és követői esetleg jó szándékú, de végső soron mégis alvilági irányulását. Csoda-e, hogy nem gyógyítanak ezek a terápiák, csupán pökhendivé és infantilissé teszik egyébként is szerencsétlen és sekély lelkivilágú kortársainkat? (Hogy Hamvas láttató erejű képét a pszichoanalízis hatásáról már ne is idézzük.) Nem kellene mégis inkább csodálatos népi imáinkhoz, táncainkhoz, meséinkhez, dalainkhoz fordulni örömért és gyógyulásért?

Bosnyák Sándor válogatott írásainak gyűjteménye megjelent műveinek bibliográfiáját és kéziratos hagyatékának felsorolását is tartalmazza, dicsérve Magyar Zoltán és Takács György szerkesztők gondos és pontos munkáját, amilyen az „Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok" című utószó is, címében Bosnyákot idéző és hitvallását kifejező életrajzi és szakmai áttekintés, mely helyenként a tudományos értékelés mellett az idősebb pályatárs és mester iránti komoly és őszinte tiszteletet tükröző, már-már költői hangnembe vált: „*meglehetősen kevés elismerést, biztatást, visszaigazolást kapott. Nem tartozott a dicsőségért és a sikerért az agónon, a szélesebb nyilvánosság előtti versengés terén küzdők, inkább a nevezetes névtelenséget választók közé (…). Emberséges hozzáállására jellemző, hogy írásaiért járó tiszteletdíját gyakran megosztotta másokkal, volt, hogy levélben kérte a kiadót, szerkesztőt, a honoráriumát ne neki, hanem egyik idős, rászoruló »adatközlőjének« postázzák, mert annak nagyobb szüksége van rá.*" (387. o.) „*Két évvel ezelőtt a Magyar Művészeti Akadémián felmerült, hogy sok évtizedes gyűjtő és kutató tevékenységéért Életműdíjban részesítik. Nem tudni, lesz-e ebből egyszer valami, annyi azonban bizonyos, hogy ezt a jól megérdemelt díjat is már csak posztumusz ítélhetik oda: Bosnyák Sándor ugyanis 2020. május 28-án elhunyt. A halál kis kertecskéjében, kedvenc székében ülve, hajnalban érte, akkor, amikor talán már felreppentek az első madarak, akik a népi imádságokban is tükröződő régi hit szerint a lelket a mennyországba kísérő angyalokkal lehetnek azonosak.*" (388. o.) Bosnyák Sándor válogatott írásainak megjelenése kiváló alkalom lehet arra, hogy újra felfedezzük őseink mélységes mély és egyetemes világlátását, világértelmezését.

Murányi Tibor

Julius Evola
ÍJ ÉS BUZOGÁNY
281 oldal (Debrecen, 2022, Kvintesszencia)

E magyar fordítás a szerző utolsó életében megjelent könyvét jelenti. Tizenhat fejezetét 1968-ban, a most közölt tizenkilencet, a második kiadást pedig 1971-ben, halála előtt három évvel tette közzé. A két időpont között megjelentette ifjúkori szabadverseit (korábban kiadatlanokkal együtt) *Raâga-Blanda. Composizioni 1916–1922* címmel. 1974-ben pedig összeállította a *Ricognizioni. Uomini e problemi* című könyvét korábbi írásaiból (jórészüket átdolgozva), de ez már csak a halála után jelent meg.

A filológiai tényeket azért írjuk le, hogy az olvasó elhelyezhesse a jelen művet Julius Evola munkásságában, és „önös módon" azért, hogy kinyilvánítsuk a tiszteletünket iránta, láttatván: fiatal korunk óta máig figyelemmel kísérjük művei kiadását, úgy hazai, mint nemzetközi fogadtatását. (Hozzátesszük, nem vagyunk „evoliánusok" – nem tudjuk pontosan, mit takar ez a kifejezés –, de olyannak tartjuk őt, akitől nagyon sok mindent lehet és kell tanulni.)

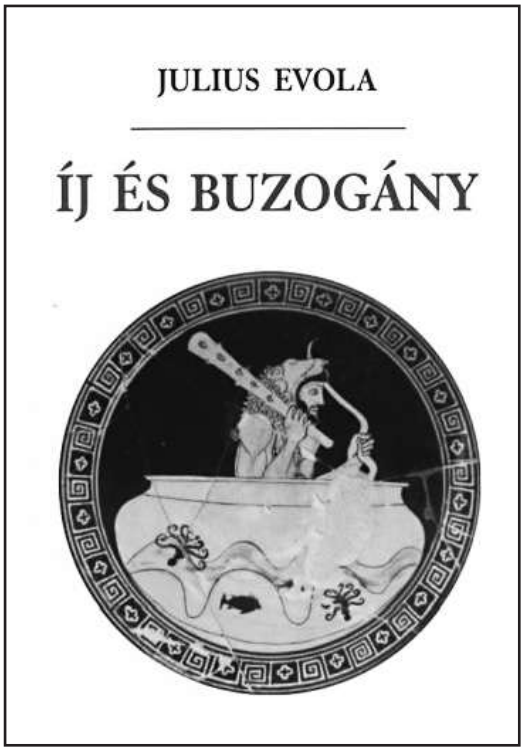

Az *Íj és buzogány* fejezetei közül tizenhárom már megjelent magyarul (korábbi címeken például „A múló ember típusa", „A sí pszichoanalízise", „A közönségesség ízlése" vagy a „Mi a »Tradíció«?"). Nagyon szépen kérjük az olvasót, hogy vegye figyelembe, itt nemcsak hat új fordítás közléséről van szó, hanem Dávid Andrea jóvoltából (aki *A felébredés doktrínáját* is magyarra ültette) az egész könyv újrafordításáról. Tehát a könyv azon fejezetei, melyeket korábban különböző fordítók magyarra ültettek, most egységes stílusban és – ami fontosabb – pontosabb fordításban olvashatók. Egyébként az eddig meg nem jelent fejezetek a következők: „A harmadik nem", „Az olümposzi idea és a természetjog", „A szexus szabadsága, a szexustól való szabadság", „Rómaiság, germánság és az »Észak Fénye«", „Szubliminális befolyások és az »intellektuális butaság«", „Kelet és Nyugat mítosza és a »vallások találkozása«".

E könyvében a szerző már úgy jár el, mint a később, például 1971 és 1973 között írt rövidebb cikkeiben (ez utóbbiakat az *Ultimi scritti* című kötet egyesítette posztumusz; ebből is több írás megjelent magyar nyelven). Módszerét, magatartását és a jelen kötet fejezeteinek témáit akként értékelhetjük, amit a 12. században Recsungpa írt Milarepáról, Tibet nevezetes szellemi mesteréről: *„hogy azután kedvét lelje az egek határtalan és középpont nélküli térségében élvezett szabadságban, mint egy oroszlán a vadonban, kötetlenül kóborolva be hegyi vadászterületét."* (*Jetszün-kahbum*, Bevezető. Hornok Sándor ford.) Tehát mint *„oroszlán a vadonban, kötetlenül kóborolva be hegyi vadászterületét"* – valamiképpen ilyenek Julius Evola írásai az utolsó éveiben.

Csupán néhány tartalmi dolgot emelünk ki a könyvből.

Mindegyik fejezet a Hagyomány ideája és valósága jegyében íródott, amit az utolsó, tizenkilencedik fejezetben fogalmilag, definitíve is körüljár. Közvetett módon, de ide tartoznak a modern társadalmakkal kapcsolatos kritikái, vagyis nemi, antropológiai, viselkedéstudományi, nyelvi és politikai vizsgálódásai (második, harmadik, negyedik, hatodik, kilencedik fejezet és elszórtan másutt) is. Ezek olyannyira érvényesek, hogy több mint ötven év elteltével az Evola által bírált társadalmi-emberi jelenségek, folyamatok tartanak, ráadásul fokozódó mértékben. Teljesen aktuális tehát e mű, születésének időpontjai és körülményei ellenére.

Ami a kevésbé indirekt, relatív és antitétikus érvényű vizsgálódásait illeti, a szerző nem változtatott semmit korábbi vallástörténeti, kultúrmorfológiai, vallásfenomenológiai vagy történelmi nézetein, elvi álláspontjain és etikai értékítéletein. Viszont az egész művet áthatja, úgy szerkezetében-felépítésében, mint tartalmában egyfajta öregkori bölcsesség és kiérleltség. Következetessége mellett gondosságot, finomsá-

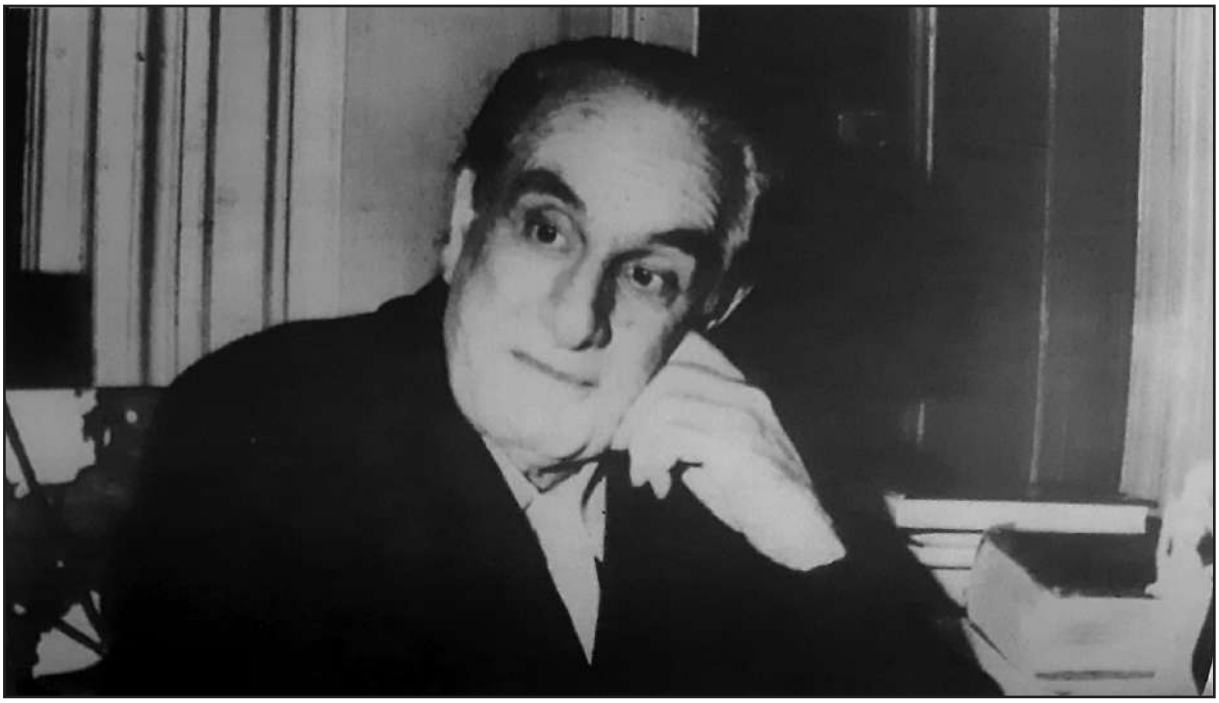

got találunk a témaválasztásokban és a kifejtések részleteiben. Ilyen például, hogy továbbra is fenntartott kereszténységkritikája mellett – amely olykor a keresztényellenességig ment –, a tizenötödik fejezetben kiállást láthatunk a II. vatikáni zsinatot megelőző római katolicizmus oldalán, az *„ökumenikus eufória"* ellenében (215–217. o.), ámbár Evola kereszténységbírálata továbbra is vissza-visszatér a kötetben.

Még egy tartalmi szempontot szeretnénk említeni, ami azzal kapcsolatos, hogy az utolsó előtti fejezet „az Egy kritikáját" tartalmazza, pontosabban annak bírálatát, amit a szellemi egységelv hagyományos formáival újabban tesznek – például *„promiszkuus panteizmussá"* (267. o.) alakítva. Tagadta volna Evola a nemkettősséget, és a dualizmust igenelte volna? Vagy csak a *„metafizikai kettősségeket"* pártolta? Szerintünk egyik sem teljesen igaz. A könyv tizenötödik fejezetében ezt írja: *„A helyzet még rosszabb lenne, ha elhagynánk az abszolút nemdualitás szempontját."* (210. o.) A szerző az Egy és a monizmus nem-tradicionális felfogásai tekintetében tagadta a nemkettősséget, de úgy látjuk, nagyjából a nondualizmuson belül maradva igenelte a diádokat és minden megkülönböztetést.

Hogy efféle valódi problémák világába lépjen az olvasó, el kell olvasnia a könyvet (ha másért nem, az Evolával kapcsolatos szóbeszédekre hagyatkozás helyett). Nemcsak szemezgetnie kell a különbözőnek látszó fejezetekből, hanem az egész művet érdemes végigolvasnia, komponáltságának megfelelően (noha az egyes fejezetek önállóan és más sorrendben is olvashatók).

Akármilyen nehéz a ma embere számára értelmezni ilyen komplex, szabatos és *„logoszban erős"* könyvet, többszöri olvasás során eljuthat odáig, hogy folyamatosan, minden szavát érteni fogja, beleértve a szerző szándékait. Nem nehezítésként mondjuk ezt, hanem az evilágiságból kiemelő feladatként.

Első lépés: az olvasás.

Horváth Róbert